

Viena no labākajām grāmatām, ko savā mūžā esmu lasījusi. Tā ir episka! Tā aizrauj! Tā sajūsmina!

Opra Vinfrija, OprahDaily.com

Izcila, valdzinoša, satriecoša... Šī grāmata ir spilgts piemērs tam, kāpēc literatūra visos tās iepriecinošajos un izaicinošajos veidos ir svarīga!

Guardian

Bezgalīgi iekļaujošs darbs, kurā plūst vairākas savstarpēji saistītas sižeta līnijas, likumodamas un savienodamās kā varenas upes pietekas. Romāns par spēcīgu kaislību, traģēdiju un medicīnisku mistēriju. Ļoti nozīmīgs, pat dziedinošs iztēles varoņdarbs, kuru lasot aizmirstas visa pasaule.

Los Angeles Times

Kāds prieks sajust skaudri unikālu literāro baudu, kad visi sižeta mozaīkas gabaliņi iegulst savās vietās, iepriekš nevienam to nenojaušot! Dievs augstais, viņam tas atkal ir izdevies!

Kirkus Reviews

Ļoti nozīmīga grāmata, kuras radišanā ieguldītas nenovērtējamās pūles, dokumentējot gadu desmitus un vietas, ko daudzi no lasītājiem, būdami pārāk jauni, paši nebūs pieredzējuši. Vienlaikus "Ūdens vēstījums" ir arī cieņpilns veltījums medicīnas attīstībai un iepriekšējo paaudžu nestajam pašai izdzīvīgajam upurim.

Observer

Ābrahams Vergēze, kurš Perembilas ciltsmātei dāvājis savas mātes vārdu un pat dažus viņas stāstus, izskaidro koloniālo vēsturi, izaicina kastu sistēmu un izceļ gaismā netaisnības. Un to visu viņš paveic, meistarīgi savijot sižetu grāmatā, kura nešaubīgi būs viena no gada visvairāk lasītajām, slavētajām un godalgotajām.

Booklist

Abraham Verghese

The
Covenant
of
Water

Abrahams Vergēze

Ūdens vēstījums

No angļu valodas tulkojusi
Ligita Lanceniece

821.111(73)-31

Ve 574

Abraham Verghese

THE COVENANT OF WATER

Copyright © Abraham Verghese, 2023

All rights reserved.

Illustrations © Thomas Varghese, 2023

Cover design and artwork by Kelly Winton

Cover artwork adapted from watercolour, *Palmyra Palm Trees*,
by H. Schlagintweit, 1855, (Public Domain/Wellcome Collection).

Ābrahams Vergēze

ŪDENS VĒSTĪJUMS

Apgāda Zvaigzne ABC vadītāja VIJA KILBLOKA

Projekta vadītāja *Una Orinska*

Redaktore *Elīna Vanaga*

Korektore *Patrīcija Šteinberga*

Mākslinieciskā redaktore *Inguna Kļava Švanka*

Maketētāja *Dace Polkmane*

Vāka dizainu adaptējusi *Ilze Isaka*

Apgāds Zvaigzne ABC, SIA, K. Valdemāra ielā 6,

Rīgā, LV-1010. Red. nr. T-866.

Jelgavas tipogrāfija

Šis ir ar autortiesībām aizsargāts darbs. Darba reproducēšana vai jebkāda cita neatļauta izmantošana ir autortiesību pārkāpums. Par autortiesību pārkāpšanu ir paredzēta atbildība Krimināllikuma 148. pantā. Saskaņā ar Autortiesību likuma 69.¹ pantu persona ir arī mantiski atbildīga par visiem zaudējumiem un morālo kaitējumu, kuru tā radījusi ar autortiesību pārkāpšanu.

© Tulkojums latviešu valodā, Ligita Lanceniece, 2024

© Mākslinieciskais noformējums, literārā apdare, izdevums latviešu valodā,

Apgāds Zvaigzne ABC, 2024

ISBN 978-9934-32-859-6

Meriamai Vergēzei

In memoriam

Un upe iztecēja no Ēdenes apūdeņot dārzu.

1. Mozus grāmata 2:10

Ne vesera cirtieni, bet gan ūdens,
dejojot ap to, izžūžo oli perfekti gludu.

Rabindranats Tagore

PIRMĀ DAĻA

1. NODAĻA

Vienmēr un allaž

Travankora, Dienvidindija, 1900

Viņai ir divpadsmit gadu, un rīt viņai jāprecas. Māte un meita guļ uz mašas, abu miklie vaigi ir sakļauti kopā.
– Visskumjākā meitenes dzīvē ir viņas kāzu diena, – noteic māte. – Pēc tam, ja Dievs dos, kļūs labāk.

Pēc neilga laika viņa dzird, kā mātes šņuksti pārtop vienmērīgā elpā un vēl pēc mirkļa – klusā krākšanā, kas, pēc meitenes domām, piešķir zināmu kārtību nakts skaņām – sākot ar tām, ko izdveš sienas, atbrīvodamās no dienā uzkrātā karstuma, un beidzot ar sēcošām suņa rejām smilšainajā pagalmā.

Iesaucas vanagdzeguze: *Kezhekketha? Kezhekketha? Uz kuru pusi austrumi? Uz kuru pusi austrumi?* Viņa iztēlojas, kā putns no augšas nolūkojas uz zemes pleķīti ar viņu māju un tai uztupušo taisnstūrveida salmu jumtu. Uz lagūnu mājas priekšā un nelielo upīti un rīsa lauku aiz tās. Putna saucieni var turpināties stundām ilgi, liedzot aizmigt. Bet te pēkšņi tie apraujas, itin kā kļūstot bēdīgiem būtu uzbrukusi kobra. Sekojošajā klusumā liekas, ka strauts vairs nedzied šūpladziesmu, vien īgni veļ savus ūdeņus pār gludajiem oļiem.

Viņa pamostas, pirms uzausis rīts. Māte vēl guļ. Pa logu redzamajā rīsa laukā ūdens mirguļo kā sudrabs. Priekšpuses verandā pamests un vientuļš stāv smalki veidotais tēva *charu kasera* – atpūtas krēsls. Pacēlusi rakstāmplati, kas novietota uz garenajiem koka roku balstiem, viņa apsēžas krēslā. Un sajūt rēgainu tēva klātbūtni, ko sevi saglabājis niedru pinums.

Lagūnas malā aug četras kokospalmas, viegli šūpodamās virs ūdens, it kā censtos atspulgā pārliecināties, vai ir pietiekami saposušās, lai tiektos uz debesīm. *Ardievu, lagūna! Ardievu, strautiņ!*

– *Molay?* – meitenei par lielu pārsteigumu, viņu iepriekšējā dienā bija uzrunājis tēva vienīgais brālis. Viņš nebija radis lietot mīļvārdu *molay* – meitiņa –, runājot ar viņu. – Mēs atradām tev labu partiju! – Viņa balss skanēja medaini, itin kā viņai būtu četri, nevis divpadsmit gadi.

– Līgavainis novērtē, ka tu nāc no labas ģimenes – esi mācītāja meita. – Meitene zināja, ka tēvocis jau kādu laiku lūko viņu apprecināt; viņai gan šķita, ka viņš pārlietu steidzas sarunāt šīs laulības. Taču ko gan viņa varēja iebilst? Šādas lietas parasti izlemj pieaugušie. Bezpalīdzība mātes sejā mulsināja. Viņa būtu gribējusi izjust cieņu, bet viņai bija mātes žēl. Vēlāk, kad abas palika divas vien, māte bija teikusi: – *Molay*, šī vairs nav mūsu māja. Tavs tēvocis... – Tas skanēja lūdzoši, kaut viņa taču nebija neko iebildusi. Mātes balss bija aprāvusies, acīm nervozi šaudoties apkārt. Pa sienu rāpojošās ķirzaciņas aiznesa viņas teikto sev līdzī. – Turienes dzīve jau daudz neatšķirsies no tās, kāda bija šeit. Jūs tāpat svinēsiet Ziemassvētkus, ievērosiet gavēni, svētdienās apmeklēsiet baznīcu... Tas pats sakraments, tās pašas kokospalmas un kafijas koki. Tā būs laba savienība. Viņš ir turīgs cilvēks.

Kāpēc gan lai turīgs vīrietis gribētu precēt tādu, kurai nekā nav, meiteni bez pūra? Ko viņi viņai nestāsta? Vai tam cilvēkam ir trūkumi? Vienu viņa zināja: ar saviem četrdesmit viņš nav nekāds jaunais. Un viņam ir bērns. Pirms dažām dienām, kad viņu mājās bija ienācis precību starpnieks, viņa bija dzirdējusi, kā tēvocis pārmet mātei, teikdams: – Un kas tad ir, ka viņa tante noslika? Tas taču nelīdzinās dzimtā pārmantotai mēnessērdzībai! Kurš gan ir dzirdējis par ģimeni, kurā paaudžu paaudzēs kāds pastāvīgi noslikst? Ļaudīm vienkārši skauž šīs izdevīgās precības. Viņi allaž atradis kādu mušu, no kā uzpūst ziloni.

Sēžot atpūtas krēslā, viņa noglāsta pulētos paroceņus un uz brīdi iedomājas par tēva rokām. Tāpat kā vairums malajalu vīriešu, viņš bija līdzinājies mīlam lācim, ar pabieziem matiņiem uz delmiem, krūtīm un pat muguras, tāpēc sajust viņa ādu nemaz nebija iespējams. Sēžot tēva klēpī, viņa šajā krēslā bija mācījusies lasīt. Un, tā kā viņa uzrādīja labas sekmes baznīcas skolā, tēvs bija teicis: – Tev ir laba galva. Tomēr

vissvarīgākā ir vēlme arvien uzzināt ko jaunu. Tev jāiet vidusskolā. Un koledžā! Kāpēc ne? Es neļaušu tev apprecēties tik jaunai, kāda bija tava māte.

Biskaps bija norīkojis tēvu uz kādu nomaļu baznīcu netālu no Mandakajemas, kur nebija pastāvīga *achen*^{*1}, jo šeit savus posta darbus bija paveikuši musulmaņu tirgotāji. Tā nebija istā vieta ģimenei; rīta migla vēl pusdienlaikā bija līdz ceļiem, bet vakarā jau sniedzās līdz zodam, un pastāvīgais miklums radīja sekas – sēcošu elpu, reimatismu un drudzi. Nokalpojās nepilnu gadu, tēvs atgriezās ar karstu pieri, no aukstuma klabošiem zobiem un čurādams gandrīz melnu. Pirms kāds paguva ierasties palīgā, viņa krūtis jau bija pārstājušas cilāties. Kad māte pielika pie viņa lūpām spoguļi, tas nenorasoja. Tēva elpa nu bija viss apkārtējais gaiss.

Tā bija visskumjākā diena viņas mūžā. Vai gan laulības varēja būt kas vēl ļaunāks?

Viņa pieceļas no sēdekļa pēdējo reizi. Šis krēsls un tīkkoka gulta ir kā svētas relikvijas – tās vēl glabā liecības par tēvu. Ja vien viņa varētu ņemt šīs lietas līdzī uz savām jaunajām mājām!

Apkārt mostas rosība.

Viņa izberž acis, iztaisno plecus un izslej zodu, gatava visam, ko nesīs šī diena. Gatava skumjajām atvadām no mātes, pametot mājas, kas vairs nav viņējās. Dieva pasaulē esošais haoss un ļaunums šķiet neizprotama mistērija, taču Bībele saka, ka visam apakšā ir sava kārtība. Tēvs būtu teicis: – Ticēt nozīmē zināt, ka notiekošajā ir noteikta sistēma, kaut arī neredzama.

– Ar mani viss būs labi, *Appa*, – viņa izdveš, iztēlodamās tēva bēdas. Ja viņš vēl būtu dzīvs, viņai šodien nebūtu jāprecas.

Meitene iedomājas atbildi sevis teiktajam. *Tēva raizes beidzas, ja meita tiek pie laba vīra. Es lūdzos, kaut viņš tāds būtu. Bet vienu es zinu: Dievs, kas paturēja tevi acīs šeit, vienmēr būs kopā ar tevi arī tur, mola. Šis apsolījums ir lasāms Mateja evaņģēlijā. “Es esmu pie jums ik dienas līdz pasaules galam!”*

¹ Atzīmēto vārdu skaidrojumi sniegti grāmatas beigās. (Šeit un turpmāk tulk. piez.)

2. NODAĻA

Iegūt un paturēt

Travankora, Dienvidindija, 1900

Ceļojums uz līgavaiņa baznīcu aizņem gandrīz pusi dienas. Lai-
vinieks ved viņus pa nepazīstamu kanālu labirintu, virs kura
nokarājas košsarkani ziedoši hibisku zari, un namiņi ir tik
tuvu kanāla malai, ka viņa var gandrīz aizskart ar roku vecu sievieti,
kas, tupot pie plakana groza, vētī rīsu graudus. Var dzirdēt, kā zēns
skaļā balsī lasa priekšā avīzi neredzīgam večukam, kurš berzē galvu,
it kā ziņas darītu sāpes. Mājsaimniecība pēc mājsaimniecības, katra
kā neliels, savrups visums; no dažām viņas vecuma bērni noraugās
garāmslīdošajā laivā. – Uz kurieni jūs braucat? – caur melnajiem
zobiem noprasa kāds pusplikš ziķeris ar gaisā sastingušu, ogļu pul-
vera klātu rādītājpirkstu, viņa zobu tīrāmo. Laivinieks uzmet viņam
niknu skatienu.

Tur, kur kanāli beidzas, ūdeņus sedz tik blīvs lotosu un liliju
paklājs, ka šķiet – viņa varētu iet pa to. Ziedi ir atplaukuši, gluži kā
novēlot laimi. Viņa impulsīvi saķer vienu, paraudama aiz dziļumā sak-
ņotā kāta. Tas notrūkst ar skaļu plakšķi; taisni brīnums, ka tik skaistam
ziedam – kā sārtam dārgakmenim – ūdenī ir tik netīrs turpinājums.
Tēvocis uzsvērti palūkojas uz viņas māti, kura neko nesaka, lai gan
ir nobažījies, ka meita var nosmērēt balto blūzīti vai *mundu**, vai
*kavani** ar šauru, zeltītu maliņu. Laivu pārņem augļaina smarža. Viņa
saskaita ziedlapiņas – divdesmit četras. Stumjoties pa lotosu paklāju,
viņi nonāk ezerā – tik lielā, ka pretējo krastu nevar redzēt. Ūdens tajā
ir gluds un rāms. Vai tā varētu izskatīties okeāns, viņa prāto, gandrīz

piemirsusi, ka šodien jāprecas. Rosīgā pietātnē viņi pārsēžas varenā laivā ar uzliektiem galiem kā izkaltušām pupu pākstīm; to uz priekšu virza stiegrains vīrs. Laivas vidū stāv divi duči pasažieru, slēpdamies zem saulesargiem. Meitene aptver – viņa dodas tik tālu, ka būs grūti kaut reizi atkal pacieboties mājās.

Ezers nemanāmi pārtop platā upē, un laiva, iekļuvusi straumē, paātrina gaitu. Pēdīgi tālumā parādās masīvs, pie neliela dievnama sardzē stāvošs akmens krucifikss, kas met ēnu pār upi. Šī ir viena no septiņarpus Svetā Toma radītajām baznīcām. Kā regulāra svētdienas skolas apmeklētāja viņa zina nosaukt visas: Kodangalūras, Peravūras, Niranemas, Palejoras, Nilakalas, Kokamengalamas, Kolemas un mazitiņā Tiruvitemkodes baznīciņa. Ieraugot vienu no tām dzīvē, viņai aizraujas elpa.

Precību starpnieks no Rani soļo šurpu turpu pa pagalmu. Miklums viņa *juba** padusēs sniedzas līdz krūtīm. – Līgavainim jau sen vajadzēja būt šeit, – viņš bubina. Pāri galvvidum pārglaustās matu šķipsnas ir nokārušās vīrs auss kā papagaiļa spalvas. Viņš nervozi norij siekalas, gāmurs gluži kā akmens nostaiģā pa kaklu augšā lejā. Viņa ciemā labi aug gan rīss uz lauka, gan cilvēku kākšļi.

No līgavaiņa puses ieradusies tikai viņa māsa Tenkamma. Šī druknā, smaidošā sieviete saņem topošās svaines sikās plaukstas savējās un sirsnīgi saspiež. – Viņš drīz būs klāt, – viņa saka. *Achen* apliek ceremoniālo stolu, apjož izšūto jostu un pastiepj roku ar augšup vērstu plaukstu, kā jautādams: “Nu?” Nevienš neatbild.

Līgava nodrebinās, kaut apkārt valda tveice. Viņa nav radusi, ka mugurā ir *chatta** un *mundu*. No šīs dienas vairs nekādu garu svārku un krāsainu blūziņu; viņai, līdzīgi kā mātei un krustmātei, būs jāģērbjas Svētā Toma kristīgās draudzes precēto sieviešu nemainīgi baltajā tērpā. *Mundu* valkā arī vīrieši, bet sievietēm tas ir apsiets daudz rūpīgāk: brīvā mala tiek sakrokota ielocēs, ko vēdekļveidā nostiprina aiz muguras, lai noslēptu valkātājas pēcpuses aprises. Tāds pats maskējošs nolūks ir baltajai *chatta* – bezveidīgajai īspiedurkņu blūzei ar V veida izgriezumu.

No augstā loga krītošā gaisma met iesliņu ēnu. Rikli kairina vīraks. Šeit nav solu tāpat kā viņai zināmajā baznīcā, ir tikai viens raupjš kokosšķiedras tepīķis uz sarkanīgās grīdas, un arī tas tikai priekšpusē. Tēvocis noklepojas, skaņa atbalsojas pa visu telpu.